

ocupaves a la muntanya. El déu portador de l'arc,⁴⁵ que mai abans no havia utilitzat les seves armes si no era contra daines i cabres fugisseres, va acabar amb ell, ferint-lo amb mil fletxes i buidant gairebé el seu carcaix, mentre el negre verí s'escolava per les ferides de la serp. I perquè el pas del temps no pogués esborrar la fama d'aquesta gesta, va instituir un jocs sagrats amb competicions molt concorregudes, anomenats Pítics pel nom del serpent vençut. Aquí, qualsevol jove que aconseguia la victòria amb els punys, amb les mans, o amb les rodes del seu carro rebia com a recompensa una garlanda d'alzina; [450] el llorer no existia encara i Febos cenyia els seus polsos ornats per la llarga cabellera amb una garlanda de fulles de qualsevol arbre.

[Dafne]

El primer amor de Febos va ser Dafne, filla de Peneu;⁴⁶ no va ser causat per un atzar cec, sinó per la ira cruel de Cupido.⁴⁷ El Deli,⁴⁸ tot just després d'haver vençut el serpent, l'havia vist mentre corbava, tot tensant la corda, els extrems del seu arc i li havia dit: «¿Què fas tu, nen juganer, amb armes d'homes? Portar aquesta mena de càrrega a les espatlles m'escau a mi, que sóc capaç de donar cops infal·libles a una fera o a un enemic, i que fa

45. Apol·lo.

46. Riu principal de Tessàlia.

47. Déu de l'amor, fill de Venus.

48. Sobrenom d'Apol·lo, anomenat així perquè va néixer a l'illa de Delos.

poc he abatut amb fletxes innumbrables Pitó, que cobria tanta extensió de terreny amb el seu ventre carregat de verí. Tu acontenta't d'encendre amb la teva flama no sé quina mena d'amors, i no vulguis aspirar a una glòria que a mi em pertoca». El fill de Venus li va respondre: «El teu arc pot travessar tot el que vulgui, però el meu et travessarà a tu; en la mateixa mesura en què tots els animals són inferiors a un déu, la teva glòria és menor que la meva». Això va dir i, trencant l'aire amb el moviment de les seves ales, va col·locar-se, veloç, en el cim ombrívol del Parnàs; del seu buirac carregat de sagetes va treure dues fletxes amb efectes ben diversos; l'una fa fugir l'amor, l'altra el produeix. La que el produeix és d'or i té una punta afilada i lluent; la que el fa fugir és roma i té plom sota la canya. Aquesta última va clavar-la el déu a la nimfa, filla de Peneu; amb l'altra va ferir Apol·lo, travessant els seus ossos fins al moll. Tot d'una ell queda enamorat; ella fuig, fins i tot, de la paraula «amant»; gaudeix només en els amagatalls dels boscos i amb les despulles de les feres que captura, imitant, així, la virginal Febe.⁴⁹ Una cinta lligava els seus cabells deixats anar en desordre. Molts van ser els seus pretendents; però ella, desdenyant-los tots, sense poder suportar la idea de prendre marit, recorre els paratges més amagats dels boscos, sense preocupar-se de saber què és l'himeneu,⁵⁰ ni què és l'amor, ni què el

49. Diana, germana bessona de Febos Apol·lo i deessa dels boscos i de la cacera. Com ja hem vist era identificada amb la lluna, igual que el seu germà era identificat amb el sol.

50. El casament. Himeneu era un déu fill d'Apol·lo i d'una nimfa, o de Venus i de Bacus segons una altra tradició, encarregat de presidir les cerimònies nupcials i d'encendre les torxes que eren portades a la processó nupcial.

matrimoni. El pare li ha dit sovint: «Has de donar-me un gendre, filla». El pare li ha dit sovint: «Filla meva, has de donar-me néts». Ella, que odiava com un crim les torxes conjugals, s'averkonyia i mostrava el seu bell rostre envaït de rubor, i, envoltant el coll del seu pare amb els seus braços afalagadors, va dir-li: «Atorga'm, pare estimadíssim, de poder gaudir d'una virginitat perpètua. El seu pare la va concedir abans a Diana». Ell hi accedeix; però a tu, Dafne, la teva mateixa bellesa t'impedeix d'aconseguir el que desitges, i la teva aparença no s'adiu gens al teu vot. Febos l'estima; ha vist Dafne i desitja unir-se a ella. Espera aconseguir allò que desitja i els seus propis oracles l'enganyen.⁵¹ Com es cremen les palles lleugeres un cop llevades les espigues, com es cremen les tanques amb les torxes que un vianant sense adonar-se ha apropiat massa o ha deixat abandonades amb l'arribada del dia, així el déu es consumeix en flames, així es crema fins al fons del seu cor, i nodreix amb esperances un amor estèril. Mira els cabells d'ella que cauen en desordre pel seu coll i es demana: «¿Com serien si els pentinés?». Veu els seus ulls que brillen com estrelles, veu els seus llavis i no té prou d'haver-los vist; [500] lloa els dits, les mans, els canells i els braços nus fins més amunt del colze. Les partés que no veu les imagina millors encara. Ella, però, fuig més veloç que la brisa lleugera i no es detura en sentir aquestes paraules que la criden:

51. Apol·lo coneix el futur i el transmet als homes per mitjà d'oracles. Hauria de saber, doncs, quina és la sort que espera al seu amor.

«Nimfa, t'ho suplico, filla de Peneu, atura't; no et segueixo amb males intencions; nimfa, atura't. Així fuig l'ovella del llop, la cérvola del lleó, així fugen amb ales tremoloses les colomes de l'àliga, cadascuna dels seus enemics; jo et segueixo perquè t'estimo. Pobre de mi! Vés en compte de no caure de boca a terra. Que les teves cames, que no ho mereixen, no sentin les ferides dels esbarzers i que jo no et sigui una causa de dolor. Els terrenys per on t'apresses són abruptes; no corris tant, t'ho prego, i deixa de fugir; jo mateix et seguiré més a poc a poc. Sàpigues, tanmateix, qui has enamorat; jo no sóc pas un habitant de les muntanyes, no sóc un pastor, ni un d'aquells homes rudes que guarden per aquí bestiar i ramats. No saps, no saps, inconscient, de qui fuges i per això fuges. A mi m'obeeixen la terra de Delos, Claros i Tènedos, i la residència reial de Pàtara;⁵² Júpiter és el meu pare; per a mi es revela el que serà, el que ha estat i el que és; per a mi els cants s'acompanyen dels sons de les cordes; la meva fletxa és infal·lible, tot i que n'hi ha una més infal·lible que la meva, la que ha ferit el meu cor, abans lliure de cuites. La medicina ha estat una de les meves invencions, sóc anomenat auxiliador pertot arreu, i controlo el poder de les herbes. Ai de mi! El mal d'amor no pot ser guarit amb cap mena d'herbes i les arts que són útils a tothom de res no serveixen al seu senyor».

Tenia intencions de continuar parlant, però la filla de Peneu va fugir amb la seva cursa esporuguida i va deixar-

52. Santuaris famosos d'Apol·lo; Delfos a la Grècia continental, Claros i Pàtara a Àsia Menor, i Tènedos a l'illa del mateix nom, prop de Troia.

lo a ell i al seu discurs inacabat. També aleshores li va semblar bella; els vents li descobrien les formes del cos, l'aire de cara li agitava els vestits mentre corria, i la brisa lleugera li tirava enrere els cabells; la fugida augmentava la seva bellesa. Però el jove déu no pot suportar més perdre el temps amb paraules afectuoses i, empès per l'amor, segueix les seves petjades amb passos fretuosos. Com quan un gos de les Gàl·lies ha vist una llebre en camp obert i, amb les seves potes, l'un cerca d'aconseguir la presa i l'altre la salvació; l'un sembla que l'agafa, espera d'engrapar-la d'un moment a l'altre i frega les petjades amb el musell estirat; l'altra té la incertesa de si serà atrapada, escapa per un pèl de les mossegades mateixes i esquiva la boca que ja la tocava; així corrien el déu i la donzella, ell mogut per l'esperança, ella per la por. El perseguidor, tanmateix, ajudat per les ales de l'amor, és més ràpid i no es permet un moment de repòs; encalça l'esquena de la fugitiva i llança el seu alè sobre els cabells escampats pel seu coll. Ella va empal·lidir esgotada i, vençuda per l'esforç de la vertiginosa fugida, va dir, tot contemplant les aigües del Peneu: «Ajuda'm, pare, si és veritat que els rius teniu poder diví; destrueix, transformant-la, aquesta figura meva que m'ha fet ser massa desitjada».

Tot just acabada la pregària, un pesat entorpiment li envaeix els membres, els seus pits delicats comencen a ser envoltats per una fina escorça, [550] els seus cabells creixen transformant-se en fulles, els seus braços en branques; els peus, suara tan àgils, queden fixats a terra, convertits en arrels immòbils, el seu cap esdevé una copa

d'arbre. Només queda d'ella la seva bellesa resplendent. Febos, tanmateix, continua estimant-la; posa la mà dreta en el tronc i sent com batega encara el seu cor sota la nova escorça; estreny amb els seus braços les branques com si fossin membres i omple la fusta de besos; la fusta, però, refusa els petons. El déu li digué: «Ja que no pots ésser la meva esposa, seràs, no ho dubtis, el meu arbre; ornaràs per sempre, llorer, els meus cabells, la meva lira, el meu buirac; acompanyaràs els cabdills romans quan veus alegres cantin el seu triomf i el Capitoli sigui testimoni de les llargues desfilades. També tu et dreçaràs, com a guardiana fidelíssima davant les portes d'August i protegiràs la corona d'alzina situada enmig;⁵³ igual que el meu cap es conserva sempre jove i els meus cabells no són mai tallats, rep també tu l'honor de tenir un fullatge perenne». Peà⁵⁴ havia acabat de parlar; el llorer va assentir amb les branques novelles i va semblar que havia agitat la copa com si fos un cap.

[10]

Hi ha una vall boscosa a Hemònia,⁵⁵ envoltada pertot arreu d'una escarpada selva; és anomenada Tempe. A tra-

53. Per un privilegi del senat, August gaudia de l'honor de tenir un llorer a cada costat de la porta del seu palau, i, damunt, de la porta, una corona d'alzina que li havia estat concedida per ser «el salvador dels ciutadans».

54. Sobrenom d'Apol·lo. Era originàriament un déu de la medicina, després assimilat a Apol·lo.

55. Nom que es donava també a la regió grega de Tessàlia.